

Dokumenttitel: Basala hygienregler för Landstinget Sörmland	Diarienummer: LS-LED17-1735-3
Ämnesområde: - Patientsäkerhet, smittskydd och vårdhygien	Giltig från: 2017-09-15
Dokumentkategori: Rutin	
Författare: Mikael Stenhem, Smittskydd-Vårdhygien Sörmland	
Dokumentansvarig: Hälso- och sjukvård	
Beslutad av: Jan Grönlund, Tf Hälso- och sjukvårdschef tillika Landstingsdirektör	

Basala hygienregler för Landstinget Sörmland

Innehåll

Basala hygienregler för Landstinget Sörmland	1
Inledning.....	2
Tillämpning	2
Ansvar	2
Ledningens ansvar.....	2
Den anställdes ansvar	2
Basal hygien	2
Handhygien	2
Handdesinfektion	2
Handtvätt	3
Klädsel och annan utstyrsel.....	3
Arbetskläder	3
Underarmar och händer.....	3
Sådant som kan hänga ned i arbetsfältet	4
Hår	4
Skydd.....	4
Skyddshandskar.....	4
Plastförkläde.....	4
Stänkskydd	4
Andningsskydd.....	4
Författningar och litteratur	5
Författningar.....	5
Litteratur.....	5

Inledning

Hygienreglerna nedan tar sin grundläggande utgångspunkt i Socialstyrelsens författning om basal hygien i vård och omsorg (SOSFS 2015:10) och Arbetsmiljöverkets författning om Mikrobiologiska arbetsmiljörisker (AFS 2005:1, 2012:7), kompletterade med tillägg och preciseringar Landstinget Sörmland, som vårdgivare och arbetsgivare, sett behov av.

Tillämpning

Dessa hygienregler ska tillämpas inom all verksamhet som omfattas av Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) eller av Tandvårdslagen (SFS 1985:125) och som bedrivs av Landstinget Sörmland eller finansieras i avtal med Landstinget Sörmland, av den som i sin yrkesverksamhet eller utbildning har arbetsmoment som innebär fysisk kontakt med patienter i undersöknings-, behandlings- eller omvårdnadssyfte, på ett sådant sätt att risk för överföring av smittämnen minimeras.

Ansvar

Ledningens ansvar

Ansvaret för att dessa hygienregler är möjliga att följa åvilar enligt gällande svenska författningar, och ledningsbeslut i Landstinget Sörmland, ledningen på alla nivåer. Landstinget förbinder sig att tillhandahålla arbetskläder och skyddskläder, handdesinfektionsmedel – även patientnära, väggklockor med sekundvisare, värdefack och klädskap för alla anställda, så att dessa hygienregler blir möjliga att följa. Arbetsledningen på alla nivåer ansvarar också för uppföljningen av att dessa hygienregler efterlevs av de anställda.

Den anställdes ansvar

Den anställda ansvarar för att tillämpa dessa hygienregler i sitt arbete.

Basal hygien

Syftet med basal hygien är att förhindra smitta:

- från patient till personal och från personal till patient - direkt kontaktsmitta
- mellan patienter via personalens händer, kläder och föremål - indirekt kontaktsmitta

I basala hygienrutiner ingår:

- handhygien
- klädsel, annan utstyrsel etc.
- skyddsutrustning, såsom engångshandskar och plastförkläde

Handhygien

Handdesinfektion

Händerna ska vara torra innan de desinfekteras, om man haft anledning att tvätta dem före. Desinfektera händerna med alkoholbaserat handdesinfektionsmedel eller annat av Landstinget Sörmland upphandlat medel med motsvarande effekt, före patientkontakt och före rent arbete, också om man har anledning att använda engångshandskar. Desinfektera händerna efter patientkontakt och efter smutsigt arbete, även när engångshandskar har använts.

Kupa handen och fyll den med handdesinfektionsmedel. Gnid in medlet överallt på händerna. Se till att få med fingertopparna, mellan fingrarna, tumgreppet, tummarnas och fingrarnas baksidor samt handryggarna innan desinfektionen avslutas med underarmarna. Fortsätt gnida tills alkoholen har dunstat och huden åter känns torr.

Handtvätt

Tvätta händerna med vatten och flytande tvål:

1. Efter kontakt med patient som kräks eller har diarré och där infektiös genes till symtomen inte helt uteslutits
2. Om det syns eller känns att händerna är smutsiga

Torka ordentligt torrt med fabriksrent papper. Avsluta med handdesinfektion.

Klädsel och annan utstyr

Arbetskläder

Arbetskläderna ska:

- vara kortärmade, ärmen ska sluta ovanför armbågen.
- användas i samband med allt arbete som innefattar fysisk patientkontakt, för att undvika risker för överföring av smittämnen.

Arbetsgivaren tillhandahåller arbetskläderna och ansvarar för tvätten. Alla plagg som tillhandahålls av arbetsgivaren ska bytas dagligen samt vid behov, t.ex. då de blivit förorenade eller våta. Arbetskläderna får endast användas inom arbetsplatsen, d.v.s. t.ex. sjukhusområdet, vårdcentralen, tandläkarmottagningen eller hemsjukvårdens bilar och de hem man åker till.

Man får inte i sin klädsel blanda de av arbetsgivaren tillhandahållna kläderna med privata kläder. Arbetstagaren kan dock använda egna fotbeklädnader, som bör ha hel ovansida, och egna kläder under arbetskläderna, vilka ska täckas helt av arbetskläderna. Personal, som inte har patientkontakt under arbetspasset, kan vara helt klädd i privata kläder på arbetstid.

Plagg tillhandahållna av arbetsgivaren med ärm som slutar nedanför armbågen, som värmejacka, vit rock eller engångsplagg, får inte användas utanpå arbetsdräkten i samband med arbetsmoment som innebär fysisk kontakt med patienter i undersöknings-, behandlings- eller omvårdnadssyfte. **I hemsjukvård:** Vid färd mellan huvudarbetsplatsen och de enskilda hemmen eller särskilda boenden kan arbetskläderna användas ihop med särskilda överdragskläder som arbetsgivaren tillhandahåller, om man inte byter till privata kläder under färden. Använda plagg ska tas tillbaka till huvudarbetsplatsen för vidare befordran till landstingets tvätthantering.

Underarmar och händer

Underarmar och händer ska hållas fria från armbandsur, smycken, bandage, förband, stödskenor och liknande föremål som riskerar att härbärgera mikroorganismer och organiskt material, och därmed förhindrar effektiv handhygien.

Naglarna ska vara korta och fria från konstgjorda material. Nagellängd över 2 mm har associerats med smittspridning, liksom lösnaglar och uppbyggda naglar. Nagellack kan dölja smuts.

Använd vid behov handbalsam för att förebygga torra, nariga och spruckna händer, där bakterier lättare kan få fäste.

Sådant som kan hänga ned i arbetsfältet

Sådant som hänger ned så långt att det, särskilt då man lutar sig fram, riskerar att komma i kontakt med patienter, sängkläder arbetsytor, får inte förekomma. Det gäller t.ex. smyckeshalsband, nylonband om halsen med ID-brickor eller nycklar, stora örhängen etc. Det är otillräckligt att t.ex. stoppa ID-brickan eller nyckelknippan, som är fäst i ett nylonband, i fickan på arbetskläderna, om föremålen riskerar att ändå trilla fram när man lutar sig eller rör sig i arbetet.

Hår

Allt hår, inklusive skägg, ska vid behov fästas upp så att det inte riskerar att komma i kontakt med omgivningen.

Huvudduk ska fästas och stoppas in under kläderna. Man ska dagligen byta till rentvättad huvudduk, helst sådan som tillhandahålls av arbetsgivaren.

Skydd

Skyddshandskar

Använd alltid engångs skyddshandskar vid risk för direkt kontakt med kroppsvätskor och utsöndringar samt alla situationer som skulle kunna innebära risk för stick eller skärskada med blodsmitta som följd. Desinfektera händerna, i enlighet med ovan, och låt dem torka före påtagandet av handskarna. Tänk på att handskar blir förorenade på utsidan och då sprider smitta på samma sätt som den obehandskade handen!

Byt handskar mellan arbetsmoment och mellan olika patienter. Kasta handskarna direkt efter en användning. Desinfektera händerna efter avtagandet eftersom vi vet att de omärkligt kontamineras med det som finns på utsidan när man tar av dem.

Välj rätt handske för det arbete som ska utföras och de eventuella kemikalier som ska användas. Händerna ska inte utsättas för handskar under längre tid och oftare än nödvändigt, eftersom risken för handeksem då ökar.

Plastförkläde

Engångs plastförkläde ska användas för att förebygga att arbetskläderna kommer i kontakt med patienten, patientens sängkläder och liknande samt om de i övrigt riskerar att komma i kontakt med kroppsvätskor/-utsöndringar och biologiskt material. Exempel på detta är bäddning, personlig omvårdnad, när man använder sin egen kropp till att stödja patienten att sitta eller gå, invasiva undersökningar och behandlingar, hantering av kroppsvätskor och utsöndringar i större mängd (t.ex. rondsålar, bäcken, blöjor) och motsvarande situationer. Riskerar man stänk eller nedvättning av armar-axlar finns långärmat plastförkläde att tillgå.

Stänkskydd

Använd visir, skyddsglasögon och munskydd eller motsvarande, vid arbete som medför risk för stänk av kroppsvätskor eller utsöndringar mot ansiktet.

Andningsskydd

Använd andningsskydd FFP3 vid undersökning, behandling och omvårdnad av patient med misstänkt, eller säkerställd, öppen lungtuberkulos.

Författningar och litteratur

Författningar

Hälso- och sjukvårdslagen, SFS 2017:30

Ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården SOSFS 2011:9

Patientsäkerhetslag, SFS 2010:659

Användning av personlig skyddsutrustning, AFS 2001:3

Mikrobiologiska arbetsmiljörisker, AFS 2005:1

Basal hygien i vård och omsorg, SOSFS 2015:10

Litteratur

Att förebygga infektioner i vården – Ett kunskapsunderlag, Socialstyrelsen 2006 (Ett PDF-dokument kan återfinnas via Folkhälsomyndighetens hemsida)

Vårdhandboken